

Makroekonomie I

Ing. Jaroslav ŠETEK, Ph.D.
Katedra ekonomiky

Otevřená ekonomika

Vnější ekonomické vztahy

Otevřená ekonomika – teorie absolutní a komparativní výhody

Otevřená ekonomika - základem je existence vnějších ekonomických vztahů, žijeme v době globalizované ekonomiky, kde jednotlivé státy jsou vzájemně propojeny.

Složky vnějších ekonomických vztahů

1. Pohyb komodit
2. Pohyb pracovních sil
3. Pohyb kapitálu
4. Pohyb transferů

Mezinárodní obchod – pohyb komodit

Výchozí filozofie:

Každý stát stejně jako každý jedinec je univerzální spotřebitel, ale ne univerzální producent.

Teoreticky si lze představit, že si každá země může vyrobit jakékoliv produkty, které potřebuje. Otázkou však je, kolik ji to bude stát a zda pro ni někdy není někdy méně nákladné raději určité množství dovézt. V tom je podstata mezinárodního obchodu – jednotlivé země mají

Složky zahraničního obchodu

- Export
- Import

Export

Výsledky ekonomických aktivit, které byly uskutečněny v tuzemsku jsou používány v zahraničí:

- export statku
- export služeb
- export kapitálových aktiv (prodej aktiv do ciziny, příjmy z fin. aktiv v cizině, úvěry od zahraničí)

Import

Výsledky ekonomických aktivit, skutečněných v zahraničí, jsou využívány v tuzemsku.

- Import statku
- Import služeb
- Import kapitálových aktiv (platby za nákup aktiv v zahraničí, výplata dividend cizincům, splácení úvěru poskytnutých ze zahraničí)

Co je mezinárodní – zahraniční obchod?

Zahraníční obchod je směna komodit - výrobků a služeb, kterou provádějí právnické a fyzické osoby přes hranice.

Podstata zahraničního obchodu

Země, která má nízké výrobní náklady u určité komodity, kdežto u jiné vysoké, se může na zboží s nízkými náklady specializovat a vyvázet jej.

Naopak zboží, u kterého má vysoké výrobní náklady, může přestat vyrábět a raději jej importovat.

Proč se země liší ve výrobních nákladech?

Několik aspektů:

- Rozdílné přírodní a klimatické podmínky
- Rozdílné vybavení surovinovými zdroji
- Rozdílné kvalifikační struktury obavatelstva
- Historické aspekty

Obecné ekonomické pohnutky k mezinárodnímu obchodu

- některé země mají **monopol přírodních a klimatických podmínek** (banány nerostou všude, nafta, zlato a drahé kamení taktéž nejsou rovnoměrně rozděleny apod.),
- **odlišné preference** domácností různých zemí (např. české sklo, skotská whisky nebo ruský kaviár jsou proslulé značkou, kterou mohou spotřebitelé řady zemí světa preferovat),
- **absolutní a komparativní výhody** - ekonomické výhody, které vedou k mezinárodnímu obchodu.

Vysvětlení ekonomických výhod mezinárodního obchodu

- **absolutní výhoda** - nižší náklady, vyšší produktivita práce vedou k výrobě určitého výrobku za nižší cenu než v ostatních státech. Pro ostatní státy je ekonomičtější zboží dovézt než ho doma vyrábět drahé (s větší spotřebou domácích zdrojů - výrobních faktorů);
- **komparativní výhoda** - komparativní můžeme přeložit jako **poměrná, srovnávací výhoda**. Souvisí s **omezeností zdrojů (viz hranice produkčních možností) každé země**. Pro zemi, která dosahuje absolutní výhodu u všech vyráběných výrobků (rozvinutou zemi) je výhodné vyrábět produkci, u které dosahuje ve srovnání s ostatními zeměmi co největší absolutní výhodou a ostatní výrobky (i když zde také dosahuje absolutní výhodu) dovážet, protože tím si na jedné straně uvolní zdroje pro nejlukrativnější a nejefektivnější výrobek a zároveň umožní druhé zemi také něco vyvážet a získávat tak devizy, protože jinak by jí nemohla za její export platit. Tato země tak dosáhne komparativní (srovnávací) výhodu a spokojená i druhá země (méně rozvinutá), která si mezinárodním obchodem taktéž ekonomicky pomohla.

Teorie absolutních výhod

Absolutní výhoda - nižší náklady, vyšší produktivita práce vedou k výrobě určitého výrobku za nižší cenu než v ostatních státech.

Typický příklad:

- Existují dvě země: A, B
- Předpokládá se, že práce je jediným výrobním faktorem
- Každá ze zemí vyrábí dva produkty: víno, pšenici
- V zemi A je potřeba na 1 litr vína 12 hodin práce, v zemi B 16 hodin. Země A potřebuje 8 hodin k výrobě 1 kilogramu pšenice, kdežto země B pouze 4 hodiny.

Řešení příkladu

Země	Víno	Pšenice
A	12	8
B	16	4

Průběh mezinárodního obchodu (podle absolutní výhody)

Mezinárodní obchod bude probíhat na základě absolutních výhod: země A má absolutně nižší náklady na výrobu vína a země B má absolutně nižší náklady u pšenice.

Cvičný úkol

Jak musíme změnit údaje v tabulce, aby mezinárodní obchod na základě absolutních výhod mezi zeměmi A a B probíhal?

Řešení

U země B dáme stejná čísla (zachycující množství práce potřebné k výrobě jedné jednotky komodity), jako jsou u země A.

Mezinárodní obchod neprobíhá (na základě absolutní výhody)

Země	Víno	Pšenice
A	12	12
B	16	16

Teorie komparativních výhod

V případě komparativních výhod se exportují komodity, u kterých jsou relativně nižší náklady.

Interpretace komparativní metody

Země	Víno	Pšenice
A	16	8
B	12	4

Závěry z tabulky – komparativní výhoda

- Země B potřebuje na výrobu 1 litru vína 12 hodin práce oproti zemi A, která potřebuje 16 hodin práce, lze tedy říci, že země B je u vína 1,3 krát produktivnější ($16/12$).
- U pšenice potřebuje na 1 kg země B 4 hodiny práce, kdežto země A 8 hodin. Země B je tedy u pšenice 2 krát produktivnější ($8/4$).

-
Země B se bude specializovat na pšenici, neboť tam je produktivnější. Země A na víno, neboť má relativně menší nevýhodu. Země A komparativní výhodu na víno, země B na pšenici.

Platební bilance

Obecná definice:

Je systematický zápis veškerých ekonomických transakcí mezi rezidenty a nerezidenty dané země za určité časové období.

Struktura platební bilance

- Běžný účet
- Kapitálový účet
- Finanční účet
- Saldo chyb a opomenutí
- Změna devizových rezerv

Běžný účet - struktura

- Obchodní bilance – export a import statků
- Bilance služeb – export a import služeb
- Bilance výnosů – jde o převod důchodů z vlastnictví: mzdy, dividendy, úroky, atd.
- Běžné převody – příspěvky mezinárodním organizacím

Kapitálový účet

- Jedná se o kapitálové transfery, např. odpuštění dluhů.

Finanční účet

- Přímé zahraniční investice – jestliže vzniká podíl na řízení společnosti
- Portfoliové investice
- Ostatní investice